

Stichting Leren van Elkaar
Bestuursverslag 2011

Voorwoord

Voor u ligt het Bestuursverslag 2011, het vierde bestuursverslag van Stichting Leren van Elkaar.

De doelstelling van de Stichting Leren van Elkaar is het verbeteren van de kwaliteit van leven van kansarme boeren in 2e en 3e wereldlanden. De Stichting tracht haar doelstelling te verwezenlijken door het ondersteunen van projecten waarin het stimuleren van kennisuitwisseling centraal staat en de doelgroep wordt gemotiveerd om de tijdens de uitwisselingen opgedane kennis door middel van zelfwerkzaamheid in praktijk te brengen. Zie de bijlage voor de contactgegevens en de bestuursamenstelling van de Stichting.

Een groot deel van dit verslag heeft betrekking op de eindresultaten van het 1^e project 'Leren van de Besten', dat in november 2011 werd afgerond. Als voorproefje drie voorbeelden:

- Honderden families, die bij aanvang van het 1^e project 'Leren van de Besten' zelfs niet in staat waren om voldoende voedsel voor zichzelf te produceren, verwerven zich nu een inkomen door hun overschotten te verkopen op de lokale markten. Er is een levendige handel ontstaan in zuivelproducten, aardappelen, groenten, fruit, forellen en, niet te vergeten, cavia's.

- Er zijn 1.900.000 boompjes opgekweekt en uitgeplant tot ruim 1.700 hectare bos. Het nog jonge bos is nu al een bron van inkomsten omdat er eetbare paddenstoelen groeien, die voor een goede prijs worden verkocht. Op de langere termijn zal productiehout kunnen worden geogst voor eigen gebruik of verkoop en zullen de families hun brandhout weer dicht onder handbereik hebben.

- Bij aanvang van het 1^e project leefde men in huisjes die een groot deel van de dag vergeven waren van de bijtende, stinkende rook van de kookvuurtjes. Inmiddels ervaart meer dan de helft van de doelgroep de voordelen van de door henzelf gebouwde schoorsteen: een prettiger leefomgeving en minder chronische aandoeningen aan de luchtwegen. En er is minder brandhout nodig, waardoor het zware vrouwenwerk van houthakken met zeker de helft is verminderd.

Het 1e project 'Leren van de Besten' is uitgevoerd door de Peruaanse NGO Pachamama Raymi. De resultaten van dit project waren de directe aanleiding voor GTZ, de belangrijkste Duitse ontwikkelingsorganisatie én de Zwitserse overheid om deze NGO te contracteren voor de uitvoering van 2 'Pachamama Raymi' projecten.

Namens het bestuur van Stichting Leren van Elkaar,

Jan van den Bosch
(voorzitter)

Inhoudsopgave

	Pagina
1. Beknopte beschrijving 1 ^e project 'Leren van de Besten'.	4
2. Eindresultaten 1 ^e project 'Leren van de Besten':	5
2.1: Realisatie van de 3 doelstellingen.	5
2.2: Ontwikkeling van ondernemerschap.	9
2.3: Kindgerichte resultaten.	10
2.4: Vrouwgerichte resultaten.	11
3. Goed voorbeeld doet goed volgen.	13
4. Verslag van de activiteiten in Peru.	14
4.1: De methode Pacha Mama Raymi: Leren van elkaar in een wedstrijdomgeving	14
4.2: Projectorganisatie, projectteam, beloningen en vergoedingen	16
4.3: Verdeling van verantwoordelijkheden en taken	17
4.4: Monitoring en bepaling van de eindresultaten van het 1 ^e project Leren van de Besten	18
5. Evaluatie 1 ^e project 'Leren van de Besten'.	19
6. Knelpunten en oplossingen.	20
6.1: Nazorg	20
6.2: Kwaliteit van de teams	20
7. Voorlichtings- en fondsenwervingsactiviteiten in Nederland.	21
8. Bestuurlijke voornemens en afsluitende opmerkingen.	21
8.1: Wijzigingen en voornemens	21
8.2: Afsluitende opmerkingen	22
Bijlagen:	
• Gegevens van de Stichting	
• Jaarrekening en beoordelingsverklaring	

1. Beknopte beschrijving van het 1^e project 'Leren van de Besten'

Het 1^e project 'Leren van de Besten' ging op 1 september 2007 van start en werd in november 2011 beëindigd. Het werkgebied bestond uit delen van 3 districten in het departement Cusco. De doelgroep werd gevormd door de bevolking van het werkgebied: ongeveer 2.500 boerenfamilies, oftewel ongeveer 15.000 mensen.

Bij de selectie van de districten is uitgegaan van de Human Development Index (de 'Armoede Index'), zoals die door de Verenigde Naties voor alle 1836 districten van Peru is bepaald. Volgens deze Index behoren de 3 districten die ons werkgebied vormden tot de groep '5% armste districten van Peru'.

Voor aanvang van het project is overlegd met de districtsbesturen en de leiders van een aantal dorpen van deze 3 districten. Uit dat overleg bleek duidelijk dat de lokale bevolking zeer gemotiveerd was om actief bij te dragen aan het succes van het project. Een mooi bewijs hiervan is dat de doelgroep haar districtsbesturen heeft gemotiveerd om voor ongeveer 10% bij te dragen aan de dekking van de projectkosten.

De uitvoering van het project heeft geresulteerd in een ingrijpende verbetering van de kwaliteit van leven én het toekomstperspectief van de doelgroep.

Door het project werden in het werkgebied twee Millennium Doelstellingen van de Verenigde Naties gerealiseerd, te weten:

- de grootste armoede en honger uitbannen.
- actief werken aan een duurzaam milieu.

Daarnaast leverde het project een relevante bijdrage aan nog eens twee Millennium Doelstellingen:

- gelijke behandeling van mannen en vrouwen bevorderen, door vrouwen meer zeggenschap te bieden.
- het terugdringen van de kindersterfte.

Het bijzondere van het project is dat gebruik werd gemaakt van de methode Pachamama Raymi. Deze methode motiveert boerenfamilies op een onorthodoxe en uitdagende manier om hun kwaliteit van leven te verbeteren, namelijk door hen te stimuleren om deel te nemen aan wedstrijden. Tijdens de wedstrijden werden boeren en boerinnen uit de dorpen binnen het werkgebied opgeleid door middel van studiebezoeken aan families en dorpen die de noodzakelijke veranderingen al hadden doorgevoerd. Tijdens hun bezoeken konden de deelnemers zien op welke manieren ze meer en meer gevarieerd konden gaan produceren en daardoor de ondervoeding van hun kinderen verminderen. Daarnaast leerden ze hoe ze hun inkomen konden vergroten en hoe ze hun huisvesting en hygiëne konden verbeteren. Na terugkeer in hun eigen dorp, pasten deze boeren en boerinnen de 'best practices' toe in hun eigen situatie. Volgens het principe 'goed voorbeeld doet goed volgen', werden deze best practices vervolgens overgenomen door families die niet hadden deelgenomen aan het studiebezoek. Door de projectorganisatie ingehuurd boeren-experts, begeleidden de families in dit proces.

Aan het eind van elke wedstrijd werden de families en dorpen die de meeste vooruitgang hadden geboekt, beloond met aantrekkelijke prijzen. Overigens was het zo dat iedere deelnemer won, omdat alle deelnemers duurzame veranderingen doorvoerden waardoor hun kwaliteit van leven verbeterde. Elk van de wedstrijden nam ongeveer 6 maanden in beslag.

De resultaten van het 1^e project 'Leren van de Besten' tonen duidelijk aan, dat de methode Pachamama Raymi projectorganisaties in staat stelt om de noodzakelijke gedragsveranderingen snel en tegen lage kosten te bewerkstelligen.

De uitvoering van het 1^e project 'Leren van de Besten' was in handen van de NGO Pachamama Raymi, een stichting zonder winstoogmerk, die kantoor houdt in Cusco, Peru. Deze organisatie wordt geleid door Wim van Immerzeel, de man die, ongeveer 20 jaar geleden, de methode Pachamama Raymi heeft ontwikkeld en daarna verbeterd middels het opzetten en uitvoeren van projecten in Peru, Bolivia, Guatemala en Chili.

2. Eindresultaten 1^e project 'Leren van de Besten'

De eindresultaten van het project werden bepaald aan de hand van een enquête van ongeveer 6% van de families die aan de wedstrijden hadden deelgenomen. Daarbij werd de doelgroep opgedeeld in drie groepen: een groep die het geweldig had gedaan, een groep die achterbleef bij de rest, en een groep die er tussen in zat. Uit elke groep werden aselekt families gekozen, en de resultaten werden geëxtrapoleerd naar de totale populatie.

2.1 Realisatie van de 3 doelstellingen

Door de uitvoering van het 1e project 'Leren van de Besten' werden 3 doelstellingen gerealiseerd:

- het duurzaam verbeteren van de preventieve gezondheidszorg. (verbeteren van voeding, huisvesting en hygiëne).
- het duurzaam herstel van het ecosysteem en het ontwikkelen van de economie. (aanleg van bossen, herstel van weidegronden, verbetering van de opbrengsten uit veeteelt en landbouw).
- het duurzaam versterken van de eigen cultuur en de sociale netwerken. (vormen van juryraden en kennisnetwerken).

Door middel van wedstrijden werd de doelgroep gemotiveerd om allerlei activiteiten uit te voeren, waardoor ze zich nieuwe vaardigheden en beheersmethoden eigen maakte.

Het project motiveerde de doelgroep om op een constructieve manier na te denken over haar toekomst. Zo kregen alle deelnemers bij aanvang van elke wedstrijd het advies om een tekening te maken waarin én hun toenmalige situatie werd weergegeven én de situatie zoals die men op korte termijn wilde realiseren.

Op de volgende pagina een voorbeeld van een familie die haar bosbouwplannen visualiseerde met een mooie schets op de buitenmuur van haar woning.

De doelgroep van het 1e project bestond uit ongeveer 2.500 families, verdeeld over 43 dorpen. Tijdens de uitvoering van het project werd de voortgang gemeten door op regelmatige basis vast te stellen welk deel van de doelgroep zich een bepaalde activiteit had eigen gemaakt en daardoor haar kwaliteit van leven daadwerkelijk verbeterde. De tabellen op de volgende pagina's geven de stand van zaken weer zoals die in november 2011, aan het eind van het 1^e project, is opgetekend door de projectorganisatie.

Zoals in hoofdstuk 5 wordt toegelicht, beschouwt de projectorganisatie een gegeven activiteit als 'gerealiseerd' wanneer die activiteit door ten minste 50% van de families, of, in geval van een dorpsactiviteit, door 80% van de dorpen in de dagelijkse praktijk is geïntegreerd.

doelstelling 1: het verbeteren van de preventieve gezondheidszorg

Activiteit	gerealiseerd door	
verbeteren van de kookplaatsen (verminderen van de rookoverlast)	63%	van de families
bouwen en gebruiken van toiletten	63%	van de families
verwijderen van het kleinvee uit huis en de omgeving van het huis	52%	van de families
deelname aan gezondheidscampagnes (inentingen, pre- en postnatale controles)	65%	van de families
aanleggen en/of verbeteren van moestuinen	55%	van de families
deponeren van afval in afvalkuilen	60%	van de dorpen

Bij aanvang van het 1^e project leefden vrijwel alle 2.500 families in huisjes die een groot deel van de dag vergeven waren van de bijtende, stinkende rook van de kookvuurtjes. Inmiddels ervaren bijna 1.600 families de voordelen van de door hen zelf gebouwde schoorstenen: een prettiger leefomgeving en minder chronische aandoeningen aan de luchtwegen. En er is minder brandhout nodig, waardoor het zware vrouwenwerk van houthakken met zeker de helft is verminderd.

Door het gebruik van de door de mensen zelf gebouwde toiletten, is het aantal darminfecties enorm afgenomen. Het afval dat overal werd aangetroffen, wordt nu in 26 van de 43 deelnemende dorpen in afvalkuilen gedeponerd. Ongeveer 1.300 families hebben hun cavia's en varkens in hokken ondergebracht. Door deze verbeteringen is de leefomgeving van de mensen, schoner, gezonder en aangenamer geworden.

doelstelling 2: het herstel van het ecosysteem en het ontwikkelen van de economie

Activiteit	gerealiseerd door	
verbeteren van het fokken van kleinvee	36%	van de families
verbeteren van het fokken van grootvee	45%	van de families
gebruik van beter zaad- en pootgoed	66%	van de families
verbeteren van het gebruik van natuurlijke mest	54%	van de families
uitbreiden landbouwareaal door irrigatie	54%	van de dorpen
aantal dorpen dat bomen heeft aangeplant	66%	van de dorpen

aantal bomen dat is aangeplant	1.900.000
aantal hectare bos dat is aangeplant	1.700

Bij het verbeteren van het fokken van klein- en grootvee moet u vooral denken aan:

- het vervangen van onproductieve dieren door dieren van een beter ras.
- het 's nachts onder dak houden van het vee om het te beschermen tegen de koude nachten. Hierdoor heeft het vee meer energie beschikbaar voor het produceren van vlees, melk, wol en nageslacht.
- het voorkomen van inteelt, onder andere door het bijhouden van een fokregister.
- het bestrijden van in- en externe parasieten.
- het hele jaar door zorgen voor voldoende voer door hooi en kuilvoer te produceren.
- het inenten tegen veel voorkomende ziektes.

doelstelling 3: het versterken van de eigen cultuur en het versterken van sociale netwerken

Activiteit	gerealiseerd door	
stukken en beschilderen van de muren van de eigen woning	58%	van de families
installeren van een effectieve juryraad	100%	van de dorpen

Aantal deelnemers aan studiereizen	430
------------------------------------	-----

De foto laat zien hoe een woning erop vooruit gaat wanneer de muren worden versierd met klassieke Inca motieven en vrolijke kleuren. Inmiddels beoefenen ruim 1.400 van de in totaal 2.500 families deze hobby, die steeds populairder wordt.

Minder gemakkelijk meetbaar, maar van groot belang voor het opzetten van kennisnetwerken, is de mate van sociale interactie in en tussen de verschillende dorpen. De uitvoering van het 1^e project 'Leren van de Besten' resulteerde in een belangrijke impuls: veel vaker dan in het verleden gaan families bij elkaar op bezoek om 'van de besten te leren'. Vertegenwoordigers van elk van de dorpen namen deel aan regionale en interregionale studiereizen. Tijdens de feestelijke bijeenkomsten, waarmee elk van de ongeveer 6 maanden durende wedstrijdseries werden afgerond, werden nieuwe contacten aangeknoopt en oude contacten verstevigd.

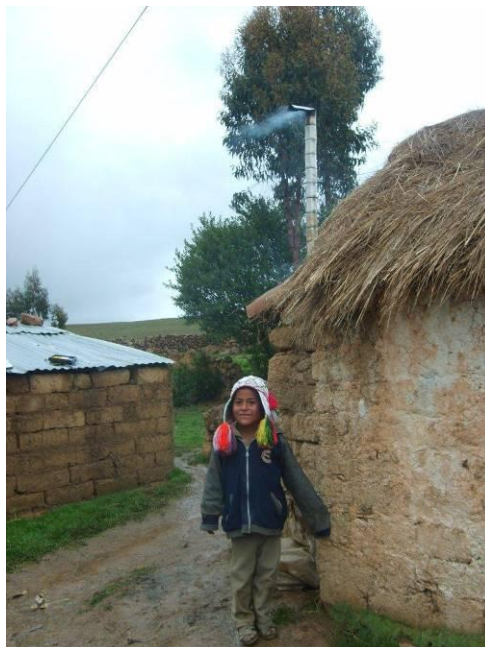
Een verschil van dag en nacht.

Boven een keuken zoals in vrijwel alle huizen werd aangetroffen: vol rook, zonder enig comfort. In de muren zitten gaten waarin zich vuil en ongedierte ophopen.

Hieronder, een keuken, opgeknapt door een aan het project deelnemende familie: de muren zijn aangesmeerd met leem en beschilderd, er is een kast en er zijn bankjes om op te zitten. De rook gaat via een schoorsteen naar buiten. Net boven het aangesmeerde gedeelte is nog de zwartgeblakerde muur te zien uit de periode zonder schoorsteen.

Hieronder een foto van een schoorsteen: rook en roet blijven niet meer in de keuken hangen.

2.2 Ontwikkeling van ondernemerschap

Tallose families ontwikkelden zich tot ondernemers

Ten minste 300 families, die bij aanvang van het 1^e project 'Leren van de Besten' zelfs niet in staat waren om voldoende voedsel voor zichzelf te produceren, verwerven zich nu een inkomen door hun overschotten te verkopen op de lokale markten. Er is een levendige handel ontstaan in cavia's, zuivelproducten, aardappelen, groenten, fruit en forellen. De verkoop aan toeristen van door de families geweven traditionele kleding is toegenomen.

Tussen nu en een paar jaar zullen de families die hebben geïnvesteerd in vee van een beter ras (en dat is 40% van het totale aantal families) hiervan de financiële vruchten plukken.

Ronduit spectaculair zijn de activiteiten die op het vlak van bosbouw zijn ontplooid. In 4 jaar tijd werden ongeveer 1.900.000 boompjes opgekweekt en uitgeplant tot ongeveer 1.700 hectare bos, waaruit eetbare paddenstoelen worden geoogst, die voor een goede prijs worden verkocht. Op wat langere termijn zal productiehout kunnen worden geoogst voor eigen gebruik of verkoop en zullen de families hun brandhout onder handbereik hebben.

En wat te denken van de 307 koffie verbouwende families, die zich, aan het begin van 2011, organiseerden in een coöperatie en een samenwerkingsverband aangingen met een groep toonaangevende koffieboeren uit Putinapunco (een district in het zuiden van Peru) en daardoor hun gezamenlijke opbrengst uit koffie in 1 jaar tijd verhoogden met maar liefst 90%, oftewel met ruim € 130.000, -.

2.3 Kindgerichte resultaten

Ongeveer 40% van de totale doelgroep van het 1^e project 'Leren van de Besten' werd gevormd door de categorie 'kinderen van 0 tot 14 jaar'. Bij aanvang van het project was van die ongeveer 2.600 kinderen naar schatting 40% tot 60% chronisch ondervoed. Dat is des te schrijnender omdat een kind, dat in zijn vroege jeugd langere tijd ondervoed is geweest, nooit meer zijn volledige hersen- en fysieke potentieel zal ontwikkelen.

Echter, chronische ondervoeding, hoe ernstig ook, is slechts een onderdeel van de miserabele levensomstandigheden van kinderen in de Peruaanse Andes. Het overgrote deel van hen leeft onder zeer gebrekkige hygiënische omstandigheden in huisjes, waar ze, vaak in één gemeenschappelijke ruimte, samen met de cavia's, het pluimvee en de rest van de familie, de koude nachten doorbrengen.

De gebrekkige kookplaatsen geven veel rookoverlast. Net zoals de ouderen, lijden de kinderen daardoor vaak aan chronische aandoeningen van de luchtwegen. Om nog maar niet te spreken van het alcoholmisbruik en het frequente geweld binnen de families, de gevolgen van onveilig drinkwater, de arbeid (waaronder het beweiden van het vee en het verzamelen van brandhout voor de kookvuurtjes) die de kinderen, vaak al op zeer jonge leeftijd, moeten verrichten en de schooluitval die daarvan het gevolg is.

Pasgeborenen hebben vaak een slechte start omdat hun moeders zich tijdens de zwangerschap slecht voeden en niet deelnemen aan pre- en postnatale controleprogramma's.

Hieronder volgen de eindresultaten van het 1^e project 'Leren van de Besten', waar met name de kinderen van profiteren.

- ten minste 50% van de families neemt nu deel aan de inentingscampagnes en de programma's voor pre- en postnatale controles, familie planning en controle van baby's en peuters op gewicht en lengte, zoals die worden georganiseerd door het Ministerie van Gezondheid.
- de kwaliteit van de voeding van ten minste 50% van de families verbeterde, onder andere omdat de opbrengsten uit hun moestuin sterk toenamen en een veel betere manier van fokken van cavia's werd geïmplementeerd.
- de kinderarbeid is met naar schatting 30% afgenomen omdat:
 - de inkomens van ten minste 50% van de families zijn toegenomen, waardoor vaders en oudere broers minder dan vroeger hoeven uit te wijken naar de steden om daar een additioneel inkomen bij elkaar te sprokkelen.
 - de beweiding van het vee nu veel minder arbeidsintensief is omdat de kwaliteit van de weidegronden sterk is verbeterd en veel beesten nu aan een pen gebonden grazen op geïrrigeerd gras.
 - de nieuwe kookplaatsen veel efficiënter zijn en daardoor veel minder brandhout verbruiken en het brandhout nu dichterbij is, doordat nieuwe bossen en bomen rondom de woningen zijn aangeplant.
- deelname aan het onderwijs is duidelijk toegenomen: aan het begin van het project namen 45% van de leerlingen in het district Ocongate deel aan het lager onderwijs. Aan het eind van het project was dat percentage ten minste 85%.
- veel meer leerkrachten komen nu hun lesgeefverplichtingen na: aan het begin van het project kwam minder dan de helft van het aantal leerkrachten in Ocongate hun lesgeefverplichtingen na. Aan het eind van het project kwam de overgrote meerderheid hun verplichtingen na omdat de verenigingen van ouders nu weten hoe zij hun leerkrachten kunnen controleren.
- een groot aantal families heeft aparte slaapkamers voor hun zonen en dochters gebouwd: aan het begin van het project beschikten ongeveer 15% van de jongens en meisjes in het district Ocongate over een eigen slaapkamer. Aan het eind van het project was dat percentage ten minste 75%.
- veel meer kinderen beschikken nu over een plek om huiswerk te maken: aan het begin van het project beschikte ongeveer 10% van de kinderen in Ocongate over een eigen plek, aan het eind van het project was dat percentage ten minste 80%.
- in een aantal dorpen is de verkoop van alcohol verboden en worden overtredingen bestraft, waardoor het alcoholmisbruik is afgenomen. Omdat het hier vrijwel altijd kinderen (en vrouwen) zijn die, in de meest letterlijke zin de 'klappen krijgen', houdt ook dit eindresultaat een verbetering van de positie van het kind in.
- in een aantal dorpen worden gevallen van familiegeweld geregistreerd en bestraft door de dorpsraad. Zeer ernstige gevallen en herhaling worden aan de betreffende autoriteiten gemeld. Het familiegeweld is daardoor afgenomen en alweer zijn het vooral de kinderen (en de vrouwen) die daarvan de voordelen ervaren.

2.4 Vrouwgerichte resultaten

Binnen de rurale gemeenschappen in de Peruaanse Sierra hebben vrouwen een aanmerkelijk zwaardere taak dan mannen. De man is binnen het familiebedrijf verantwoordelijk voor het ploegen en klaarmaken van de grond, het zaaien en de irrigatie. De selectie van het zaad is vrouwenwerk. Beiden zijn betrokken bij het binnenhalen van de oogsten. De vrouw is verantwoordelijk voor alle huishoudelijke taken, waaronder het verzamelen van brandhout en de drinkwatervoorziening. Daarnaast is zij verantwoordelijk voor de zorg en opvoeding van de kinderen, de zorg voor het kleinvee en het beweiden van het grootvee. De vrouw gaat over het geld, maar speelt in het publieke domein nauwelijks een rol. Het contact met de 'buitenwereld' wordt nog steeds gezien als een mannenzaak.

Uitvoering van het 1^e project 'Leren van de Besten' heeft geresulteerd in meer zeggenschap voor de vrouw in de besluitvorming en kennisuitwisseling omtrent een evenwichtiger rolverdeling tussen man en vrouw.

De projectorganisatie kreeg op gezette tijden ondersteuning van een ervaren gender specialiste. Zo werden er speciale 'gender' workshops georganiseerd voor alle projectmedewerkers.

Ook het wedstrijdreglement droeg bij aan de versterking van de positie van de vrouw:

- alleen de vrouw kon haar gezin inschrijven als deelnemer aan de wedstrijden en alleen de vrouw kon die deelname afmelden.
- alleen de vrouw kon een familieprijs in ontvangst nemen.
- aan het begin van elke wedstrijd koos elk dorp twee juryleden uit haar midden: een vrouw en een man, of twee vrouwen. Vertegenwoordiging van het dorp door twee mannen werd niet toegestaan.

De projectorganisatie zag er op toe dat er op zijn minst evenveel vrouwen als mannen deelnamen aan de studiereizen. Omdat veel vrouwen in de Sierra het Spaans niet of onvoldoende beheersen, werd er tijdens de radio uitzendingen voornamelijk gebruik gemaakt van de lokale taal, het Quechua.

De interesse in het winnen van de wedstrijden tussen families, resulteerde, met name binnen de jonge gezinnen in een gelijkere verdeling van de taken doordat mannen begonnen hun vrouwen te ondersteunen in de zorg voor hun kinderen en het werk in de keuken. De deelname van vrouwen aan de wedstrijden had een positief effect op hun gevoel van eigenwaarde, omdat ze voelden dat hun werk werd erkend en gewaardeerd en omdat hun partners en kinderen hen hielpen bij het werk.

Hieronder volgen de eindresultaten van het 1^e project 'Leren van de Besten', die een bijdrage leverden aan de verbetering van de positie van de vrouw:

- de kwaliteit van ten minste 50% van de kookplaatsen is zodanig verbeterd dat ten minste 50% van de huizen rookvrij zijn. Een verbetering waarvan vooral de vrouw (en hun kinderen) profiteert, omdat zij meer tijd doorbrengt in huis dan de man.
- de verbeterde kookplaatsen hebben minder dan de helft aan brandhout nodig. Sprokkelen en houthakken is daardoor navenant minder werk. Dat voordeel valt vooral de vrouwen (en de kinderen) toe.

- het bosareaal werd uitgebreid met 1.700 hectare en dat zal op termijn resulteren in het verder verlichten van een zware vrouwentaak, te weten het vinden van brandhout.
- ten minste 50% van de families heeft een betere manier van fokken van cavia's geïmplementeerd. Het fokken van cavia's is een typische vrouwentaak en een verbetering van het fokresultaat resulteerde daarom in een betere positie van de vrouw binnen het gezin. Veelzeggend in dit verband is een uitspraak van Herlina, een vrouw uit het plaatsje Acos, die een cavia fokkerij opzette die inmiddels voorziet in een belangrijk deel van het familie inkomen. "En weet je wat een zeer welkom bijkomend aspect is?", vertrouwde zij één van de projectmedewerkers een paar jaar geleden toe, "Dat mijn man mij niet meer slaat, want ik heb hem uitgelegd dat als hij dat nog één keer waagt, ik hem zal verlaten en dat ik dan mijn cavia fokkerij zal meenemen".
- de beschikbaarheid en de variëteit van voedsel zijn verbeterd en daarvan profiteren de vrouwen (en meisjes), die bij het verdelen van de maaltijden maar zelden het eerst aan bod komen, relatief meer dan de mannen en jongens.
- in algemene zin kan worden gesteld dat toenemende armoede leidt tot steeds meer migratie, waarbij het vooral de jongeren en de getrouwde mannen zijn die vertrekken naar de steden om te proberen wat bij te verdienen. Verschillende studies tonen aan dat de 'permanente' bevolking van de dorpen in de Sierra tot wel 75% uit vrouwen kan bestaan, die steeds meer ook de traditionele mannentaken voor hun rekening moeten nemen. Het 1^e project 'Leren van de Besten' resulteert in een gestaag toenemende kwaliteit van leven en inkomen, waardoor de migratie afneemt en de taken van de vrouwen worden verlicht.
- in een aantal dorpen is de verkoop van alcohol verboden en worden overtredingen bestraft, waardoor het alcoholmisbruik is afgenomen. Omdat het hier vrijwel altijd vrouwen (en kinderen) zijn die, in de meest letterlijke zin de 'klappen krijgen', houdt ook dit eindresultaat een verbetering van de positie van de vrouwen in.
- in een aantal dorpen worden gevallen van familiegeweld geregistreerd en bestraft door de dorpsraad. Zeer ernstige gevallen en herhaling worden aan de betreffende autoriteiten gemeld. Het familiegeweld is daardoor afgenomen en alweer zijn het vooral de vrouwen (en de kinderen) die daarvan de voordelen ervaren.

3. Goed voorbeeld doet goed volgen

Het 1^e project 'Leren van de Besten' heeft geleid tot een aantal vervolgprijzen:

- 1) Na een grondige inspectie van het 1^e project 'Leren van de Besten', dat toen ruim een jaar draaide, werd de NGO Pachamama Raymi in juli 2009 door GTZ, de belangrijkste Duitse ontwikkelingsorganisatie, gecontracteerd om een belangrijk onderdeel van een door de Europese Unie gefinancierd project uit te voeren. De resultaten van dit project, dat in oktober 2010 werd afgerond en dat de bevolking van 75 bergdorpen (oftewel ongeveer 35.000 mannen, vrouwen en kinderen) van de departementen Lima en Huancavelica omvatte, werden door de Europese Unie beoordeeld als 'uitstekend'.
- 2) De Zwitserse overheid financiert een programma dat aanpassing aan de klimaatsveranderingen beoogt en dat in verschillende landen wordt uitgevoerd. In Peru wordt dit programma uitgevoerd door de organisatie PACC-Perú, dat een

project ontwierp, waarbij de eis werd gesteld dat minimaal 60% van de doelgroep (de bevolking van 21 bergdorpen, oftewel ruim 10.000 mannen, vrouwen en kinderen), in een tijdbestek van slechts 18 maanden, allerhande innovaties zou implementeren, onder andere op het gebied van graslandbeheer en bebossing. Op grond van de resultaten die inmiddels waren gerealiseerd bij de uitvoering van het 1^e project 'Leren van de Besten' en het bovengenoemde project van de Europese Unie, contracteerde PACC-Perú de NGO Pachamama Raymi voor de uitvoering van dit ambitieuze project. De gemiddelde deelname aan het eind van het project was 69%, ruim boven de eis van PACC-Perú.

- 3) In de loop van 2010 is een Pachamama Raymi project gestart in het district Ccarhuayo. Het omvat de bevolking van 9 bergdorpen (oftewel ruim 1.200 mannen, vrouwen en kinderen).
- 4) In de loop van 2011 is een Pachamama Raymi project gestart in het district Pilpichaca. Het omvat de bevolking van 6 bergdorpen (oftewel ruim 1.500 mannen, vrouwen en kinderen).

4. Verslag van de activiteiten in Peru

4.1 De methode Pachamama Raymi: leren van elkaar in een wedstrijdgeving

Het overgrote deel van de rurale bevolking van de Peruaanse Sierra is gevangen in een neerwaartse spiraal van voortschrijdende erosie, dalende opbrengsten en toenemende armoede. Maar een aantal boerenfamilies slaagt er wel degelijk in om een acceptabele kwaliteit van leven te realiseren. Zo zijn er families die hun preventieve gezondheidszorg sterk hebben verbeterd door eenvoudige aanpassingen, bijvoorbeeld door hun kookplaatsen te voorzien van een schoorsteen. Daardoor blijven hun huisjes rookvrij en hebben ze veel minder last van long- en oogaandoeningen. Anderen hebben de opbrengst uit veeteelt verbeterd door eenvoudige stallen te bouwen, of door de beschikbare hoeveelheid voer te vergroten door het vee meer geordend te laten grazen. Weer anderen hebben veel betere opbrengsten van hun teelten door een betere selectie en opslag van zaad en pootgoed.

Zou het niet geweldig zijn als grote groepen boeren van die goede voorbeelden zouden kunnen leren en profiteren? Want dat zou de neerwaartse spiraal van verder voortschrijdende erosie, dalende opbrengsten en toenemende armoede niet alleen stoppen maar omkeren.

Het goede nieuws is dat er een methode bestaat die dat mogelijk maakt: de methode Pachamama Raymi motiveert grote groepen boerenfamilies tot het massaal implementeren van de vele noodzakelijke veranderingen. Deze methode stelt boeren in staat om van elkaar te leren. Het is dus eigenlijk een kennismanagement systeem, waarbij **boeren van elkaar leren** door:

- regionale en interregionale studiereizen, waarbij boeren die nog geen kennis hebben genomen van de 'best practices', families bezoeken die de noodzakelijke veranderingen al toepassen in hun dagelijkse praktijk. Die boeren worden door middel van wedstrijden gemotiveerd om de nieuwe kennis direct toe te passen in hun eigen situatie. Volgens het principe 'goed voorbeeld doet goed volgen', wordt deze kennis vervolgens overgedragen aan de families die niet hebben deelgenomen aan de studiereis.

- praktijklessen van boeren-experts, die de boeren begeleiden bij het implementeren van de meer complexe 'best practices', zoals 1) het snoeien van fruitbomen, 2) betere irrigatietechnieken, waardoor het schaarse water beter wordt benut, en 3) het verbeteren van de veestapel door mannetjes en vrouwtjes die niet geschikt zijn voor de voortplanting, te verkopen en de opbrengst te investeren in dieren van een beter ras.
- didactisch materiaal zoals brochures en DVD's, waarin uitgelegd wordt hoe een toilet kan worden gebouwd, hoe het fokken van vee kan worden verbeterd en een goede bron van inkomsten kan worden, hoe een boomkwekerij dient te worden opgezet, enz.

Om de doelgroep te motiveren om de nieuwe kennis toe te passen in hun dagelijkse praktijk, worden **wedstrijden** georganiseerd. Er zijn wedstrijden tussen de families van hetzelfde dorp én wedstrijden tussen de dorpen onderling. Elke wedstrijd duurt ongeveer 6 maanden, de **deelname is vrijwillig**. Uitsluitend fysieke verbeteringen tellen als resultaat. De families en dorpen die de beste resultaten behalen worden beloond met prijzen in geld of in natura.

Uit enquêtes, zoals die tijdens eerder uitgevoerde Pachamama Raymi projecten werden gehouden, blijkt dat het prijzengeld vooral wordt gebruikt voor de aanschaf van voedingsproducten, landbouwgereedschappen, verbeterd vee en zaaigoed. Daarnaast wordt het prijzengeld aangewend om de eigen woning op te knappen, schoolartikelen voor de kinderen te kopen of micro-investeringen te doen. Overigens **wint elke deelnemer** en zijn er geen verliezers, want alle deelnemers verbeteren de kwaliteit van hun leven.

Behalve door wedstrijden en 'kennisoverdracht tussen boeren onderling' kan de methode Pachamama Raymi als volgt worden gekarakteriseerd:

- Pachamama Raymi projecten worden altijd uitgevoerd in **nauwe samenwerking met de districtsbesturen**. Die dragen ongeveer 10 tot 20% van de projectkosten bij, onder andere door hun personeel ter beschikking te stellen, door het vervoer voor de studiereizen te betalen, door boomzaden en graszaad ter beschikking te stellen, etc.
- Tijdens de uitvoering van Pachamama Raymi projecten worden elk jaar twee wedstrijden georganiseerd. De wedstrijden duren dus ongeveer 6 maanden elk. In het **wedstrijdreglement**, dat via folders wordt verspreid onder alle deelnemers, staat omschreven wat er allemaal geleerd en toegepast moet worden tijdens die zes maanden. De winnende families en dorpen ontvangen prijzen, in geld of in natura, zoals gereedschappen of graszaad. Keer op keer blijkt dat de prijzen de mensen vooral tijdens de eerste projectjaren enorm motiveren. Maar naarmate het project vordert, raken de deelnemers meer en meer gemotiveerd door de verbeteringen die ze zelf hebben doorgevoerd. Dit verklaart waarom de veranderingen zich verder verspreiden, ook nadat het project haar interventie heeft beëindigd.
- 'Pachamama' (Moeder Aarde), is heel belangrijk voor de bevolking van de Peruaanse Andes. Het credo is dat 'Moeder Aarde zorgt voor hen die haar respecteren'. De doelgroep wordt gestimuleerd om de eerbied voor Moeder Aarde nieuw leven in te blazen. Hierdoor wordt de **culturele identiteit versterkt** en de doelgroep verder gemotiveerd om de noodzakelijke veranderingen toe te passen.

- Het project stelt supervisors, coördinatoren en facilitators aan. Elk van de deelnemende dorpen kiest tijdens dorpsvergaderingen een aantal **juryleden**, die een belangrijke rol spelen bij de wedstrijden. De juryleden vertegenwoordigen hun dorpen tijdens de studiereizen en worden getraind om de families van hun dorp te ondersteunen. Aan het eind van iedere wedstrijd beoordelen de juryleden de resultaten van de deelnemende families en dorpen. Hun juryrapporten worden gebruikt om de voortgang van het project te volgen. Zo weet de projectleiding precies wat er speelt en kan zij waar nodig tijdig corrigeren.

Het belangrijkste verschil tussen Pachamama Raymi projecten en conventionele projecten is dat Pachamama Raymi projecten 'alleen maar' faciliteren en motiveren. Het zijn de boerenfamilies die zelfstandig de noodzakelijke veranderingen implementeren. Hierbij maken de mensen gebruik van hun nieuwe kennis en inzichten, maar ook van hun eigen arbeid, materialen en middelen.

Het 1^e project 'Leren van de Besten' heeft op overtuigende wijze aangetoond dat het mogelijk is om de kwaliteit van leven van de rurale bevolking sterk te verbeteren door een aantal belangrijke oorzaken van de extreme armoede tegelijkertijd aan te pakken.

De ervaring leert dat de combinatie 'leren van elkaar' en 'wedstrijden' een heel effectieve manier is om een groot aantal 'best practices' snel en op grote schaal te verspreiden. De mensen gaan vol zelfvertrouwen aan de slag omdat ze hun trots en eigenwaarde hervinden. Hierdoor verbeteren ze de inkomsten uit landbouw en veeteelt en de kwaliteit van hun huizen en erf. De mensen verbeteren ook hun gezondheid door beter te eten en doordat ze minder ziek worden van ziektes die gemakkelijk kunnen worden voorkomen. Gezamenlijk weten de mensen ook grote investeringen te doen, zoals herbebossen op grote schaal.

Actieve deelname van 60 tot 80% van de doelgroep is normaal. Dat geldt zelfs voor Pachamama Raymi projecten in de meest arme en uitzichtloze gebieden. Doordat er zoveel mensen meedoen, verspreiden de 'best practices' zich als een lopend vuurtje. Het resultaat is een drastische verbetering van de kwaliteit van leven van de bevolking binnen 3 jaar.

4.2 Projectorganisatie, projectteam, beloningen en vergoedingen

De uitvoering van het 1e project 'Leren van de Besten' werd verzorgd door de NGO Pachamama Raymi, een stichting zonder winstoogmerk, die kantoor houdt in de stad Cusco in het zuiden van Peru. De NGO Pachamama Raymi is ontstaan uit DEXCEL-Perú en is in maart 2008 opgericht om projecten uit te kunnen voeren die gefinancierd worden door middel van donaties. DEXCEL-Perú is de Peruaanse tak van DEXCEL-International, een consultancy bedrijf dat in 2001 werd opgericht om een bijdrage te leveren aan de bestrijding van extreme armoede op het platteland en het herstel en behoud van het milieu. DEXCEL staat voor Development & Excellence.

De NGO Pachamama Raymi wordt geleid door Ir. Wim van Immerzeel, de man die, vanaf 1988, de methode Pachamama Raymi heeft ontwikkeld en daarna verbeterd door het opzetten en uitvoeren van projecten in Peru, Bolivia, Guatemala en Chili.

Voor de uitvoering van het 1^e project 'Leren van de Besten' werd gebruik gemaakt van een aantal personeelsleden van DEXCEL-Perú, te weten de adviseur Jorge Jordan, een chef-du-bureau, een administratief assistente en een boekhoudster, die allen een deel van hun tijd besteden aan het project. Daarnaast stelt DEXCEL-Perú haar kantoor en kantooruitrusting ter beschikking, alsmede een aantal gebruiksgoederen zoals computers, motorfietsen, digitale camera's, mobiele telefoons en een projector.

In 2011 bedroeg de totale vergoeding van de Stichting Leren van Elkaar aan DEXCEL-Perú voor het gebruik van haar kantoor, kantoorpersoneel, kantooruitrusting en gebruiksgoederen, € 3.000, - per maand, waarbij de Stichting benadrukt dat deze vergoeding kostendekkend is en niet meer dan dat.

In 2011 bestond het projectteam uit **directeur** Wim van Immerzeel, **adviseur** Jorge Jordan (die elk ongeveer 40% van hun tijd besteedden aan het project) en een aantal boeren, te weten een **supervisor** en 3 **coördinatoren**. Elk van de coördinatoren was verantwoordelijk voor de voortgang in 8 tot 25 dorpen en zij werden in die taak ondersteund door **boeren-experts** en **facilitatoren**.

Aan het begin van elke wedstrijd koos elk van de dorpen tijdens dorpsvergaderingen een aantal **juryleden**, die hun dorpen vertegenwoordigden tijdens de studiereizen en werden getraind om de families van hun dorp te ondersteunen. Aan het eind van iedere wedstrijd beoordeelden de juryleden de resultaten van alle deelnemende families en dorpen.

Met uitzondering van de heer van Immerzeel ontvingen de leden van het projectteam, de boeren-experts en de facilitatoren een marktconform salaris + onkostenvergoeding. De juryleden ontvingen een dagvergoeding voor de dagen dat ze jureerden. Voor hun overige werkzaamheden werden de juryleden beloond door hun dorpen volgens normen die in onderling overleg werden vastgesteld.

In 2011 ontving de heer van Immerzeel € 470, - per maand als vergoeding voor zijn werkzaamheden voor de Stichting en het 1^e project 'Leren van de Besten'.

Het projectteam werkte nauw samen met het bestaande vrijwilligersnetwerk van het Ministerie van Gezondheid en met personeel zoals dat door de districtsbesturen beschikbaar werd gesteld.

4.3 Verdeling van verantwoordelijkheden en taken

Samenvattend kan worden gesteld dat de projectorganisatie een sturende, motiverende en voorwaardenscheppende rol had.

De families en hun dorpen waren verantwoordelijk voor:

- de realisatie van de in paragraaf 2.2 beschreven doelstellingen en eindresultaten.

Elk van de districtsbesturen was verantwoordelijk voor:

- het uitvoeren van een aantal taken die voortvloeien uit de Wet voor de Lagere Overheden, te weten:
- het verbeteren van de leefomgeving.
- het verbeteren van het welzijn van de bevolking.
- het ontwikkelen van de lokale economie.

De projectorganisatie was verantwoordelijk voor:

- de organisatie van kennisuitwisseling tussen boeren en dorpen. Hieronder vallen:
 - het organiseren van de studiereizen.
 - het vaststellen van de wedstrijdcriteria.
 - het organiseren van de wedstrijden tussen dorpen en de wedstrijden tussen families.
 - het motiveren van de doelgroep om deel te nemen aan de wedstrijden.
 - het volgen en evalueren van de resultaten en het, waar nodig, bijsturen.
 - het, door middel van bijeenkomsten, radio uitzendingen en folders:
 - sturen en focussen van de doelgroep.
 - promoten van de wedstrijden en de wedstrijdcriteria.
 - communiceren van de namen van de winnaars en hun prestaties.
- het inhuren van boeren-experts.
- het fungeren als klankbord voor de doelgroep.
- het stimuleren van de districtsbesturen om haar rol te vervullen.
- het bekend maken van de ervaringen en de resultaten van het project door middel van haar website en publicaties.

4.4 Monitoring en bepaling van de eindresultaten van het 1e project 'Leren van de Besten'

Het continue monitoren van het project was een belangrijke taak van het projectteam waarbij zij zich steeds de volgende vragen stelde:

- Begrijpt de doelgroep de wedstrijdcriteria en de doelstellingen van het project?
- Is de intensiteit van kennisuitwisseling voldoende?
- Worden de activiteiten op zodanige wijze uitgevoerd dat mag worden verwacht dat de doelstellingen worden gerealiseerd?
- Zijn de geldprijzen hoog genoeg om families en dorpen te motiveren tot deelname aan de wedstrijden, tot het toepassen en verbeteren van nieuwe beheer- en werkmethoden? Of zijn ze te hoog, zodat er eigenlijk meer dorpen mee zouden kunnen doen met het project?

Wanneer het projectteam merkte dat aan bepaalde thema's of activiteiten niet of onvoldoende aandacht werd besteed, ging zij, in overleg met de betrokkenen, na of en zo ja welke aanvullende maatregelen nodig waren. Een paar voorbeelden:

- Extra aandacht aan die onderwerpen besteden tijdens cursussen.
- Radioboodschappen waarin het onderwerp door succesvolle boeren wordt besproken.

- Een video verspreiden waarin het onderwerp goed uit de doeken wordt gedaan.
- Een extra prijs voor goede resultaten op dat specifieke onderwerp.
- Een extra kennisuitwisseling met boeren, afkomstig uit of van buiten het werkgebied, die de desbetreffende activiteit wel beheersen en zelf ook toepassen.
- Het inzetten van (meer) boeren-experts.

Zoals eerder toegelicht werd, duurde iedere wedstrijdcyclus ongeveer 6 maanden en bestond iedere wedstrijd uit de opdracht om een aantal 'best practices' te implementeren. Als onderdeel van een volgsysteem, rapporteerde elk van de coördinatoren iedere 2 maanden (door middel van een '1' of een '0' voor elk van de families en voor elk van die 'best practices') of er wel of niet aan die 'best practice' werd gewerkt.

Aan het eind van iedere wedstrijdcyclus werden de deelnemende families bezocht door 2 juryleden, die de kwaliteit van implementatie van elk van die 'best practices' waardeerden met een cijfer tussen 0 en 10. Alle individuele waarderingen werden door de administratief assistente ingevoerd in een database, die een helder beeld gaf van de voortgang in elk van de dorpen. Zo wist de projectleiding precies wat er speelde en kon waar nodig tijdig worden ingegrepen.

Tevens werden talloze nul -, tussentijdse - en eindsituaties d.m.v. van foto's en video opnamen vastgelegd in een digitaal register.

De eindresultaten van het project werden bepaald aan de hand van een enquête van ongeveer 6% van de families die aan de wedstrijden hadden deelgenomen. Daarbij werd de doelgroep opgedeeld in drie groepen: een groep die het geweldig had gedaan, een groep die achterbleef bij de rest, en een groep die er tussen in zat. Uit elke groep werden aselekt families gekozen, en de resultaten werden geëxtrapoleerd naar de totale populatie.

5. Evaluatie 1e project 'Leren van de Besten'

Het uiteindelijke succes van het project staat of valt met de mate waarin de eindresultaten zullen beklijven en de mate waarin de 'best practices' zich verder zullen verspreiden.

Zowel aan het begin van 2013 als aan het begin van 2014 (één, respectievelijk twee jaar na het beëindigen van het 1e project), zal daarom in kaart worden gebracht welk percentage van de families is teruggevallen in haar oude gewoontes en welk percentage van de families zich de 'best practices' eerst na het beëindigen van het project heeft eigen gemaakt.

De projectorganisatie heeft er overigens alle vertrouwen in dat deze 2 evaluaties zullen aantonen dat de gerealiseerde resultaten niet alleen duurzaam zijn, maar zich verder zullen verspreiden omdat:

- de deelnemers veel tijd én hun schaarse geld hebben geïnvesteerd in het realiseren van de diverse 'best practices'. En dat deden ze omdat ze er de zin van inzagen.
- de nieuwe kennis en kunde op eigen kracht en met succes werd toegepast, waardoor het gevoel van eigenwaarde, de daadkracht en het geloof in eigen kunnen van de doelgroep geweldig is toegenomen.
- het project pas werd beëindigd toen ten minste 50% van de families de doelstellingen had gerealiseerd. Zoals bij alle projecten het geval is, zal zich, na het beëindigen van het 2^e project 'Leren van de Besten' een terugval voordoen. De ervaring leert dat die terugval in het meest ongunstige geval 20% bedraagt. Of, in andere woorden: dat 20 van elke 100 families terugvallen in hun oude gewoontes. Zelfs in geval van een hoge terugval na beëindiging van het project, zal dus nog altijd 30% van de bevolking de nieuwe vaardigheden en beheersmethoden blijven toepassen. Volgens de theorie van de sociale wetenschappen is een 'kritische massa' van 30% voldoende om er voor te zorgen dat de nieuwe aanpak en beheersmethoden zich verspreiden naar het overgrote deel van de rest van de populatie.

Het 1^e project 'Leren van de Besten' was zeker niet het eerste Pachamama Raymi project. Niet alleen in Peru, maar ook in Bolivia, Guatemala en Chili zijn Pachamama Raymi projecten uitgevoerd op kleine en op grote schaal. De ervaring leert, dat, wanneer de methode Pachamama Raymi wordt toegepast, er 3 jaar voor nodig is om het zelfvertrouwen, het eigen initiatief en de daadkracht van de doelgroep zodanig te vergroten, dat zij in staat is om, op eigen kracht en zonder verdere hulp van buitenaf, het gebruik van haar hulpbronnen én de kwaliteit van haar leven verder te verbeteren. Wedstrijden zijn dan niet meer nodig, omdat de doelgroep tegen die tijd een veel betere stimulans heeft ontdekt: de ecologische, economische en sociale gevolgen van haar eigen inspanningen.

6. Knelpunten en oplossingen

6.1 Nazorg

In 2011 is het project afgerond in de districten Caicay, Ocongate en Challabamba. De "nazorg" in deze districten baart de nodige zorgen. Deze betreft bijvoorbeeld het snoeien en uitdunnen van de vele duizenden bomen die tijdens het project zijn geplant. In Challabamba werden al in 2006 duizenden bomen gepoot. In dat district heeft de organisatie om die reden een speciale campagne georganiseerd om te laten zien waarom het nodig is om de

bomen te snoeien, en hoe. Er is toen een voorlichtingsfoldertje voor gemaakt. Naar verwachting zal een soortgelijke campagne in de drie districten gehouden moeten worden.

De meeste aandacht verdient de nazorg in de zogenaamde “koffiedorpen” van Challabamba en Lares, waar pas tegen het einde van het project is gestart. Inmiddels is besloten om in deze dorpen tot eind 2012 door te gaan. Naar verwachting zal Peru Opportunity de financiering van het laatste jaar nazorg voor haar rekening nemen (2013). Ook zijn er overeenkomsten tussen de door de organisatie opgerichte koffie-coöperatie en CECOVASA (de coöperatie uit Puno, die de boeren in de koffiedorpen helpt), de gemeentes Challabamba en Lares en het IFAD project Sierra Sur II.

6.2 Kwaliteit van de teams

Op 15 mei 2011 was de prijsuitreiking aan de winnende teams van alle deelnemende projecten. Wedstrijden tussen de teams uit verschillende projecten moesten er voor zorgen dat de onderlinge verschillen in kwaliteit kleiner werden. De twee winnende teams waren beiden afkomstig uit projectgebieden van andere projecten. Echter, de verschillen met de teams van Leren van Elkaar waren klein.

Eind 2010 heeft de NGO Pachamama Raymi een permanente supervisor aangesteld (Buenaventura Gerundas). Hij was de beste coördinator en heeft goed overzicht over de andere coördinatoren. De supervisie en follow-up van problemen heeft goed gefunctioneerd. Mede hierdoor hebben alle teams goed gefunctioneerd.

7. Voorlichting- en fondsenwervingsactiviteiten in Nederland.

De voorlichting- en fondswervingsactiviteiten zoals beschreven in dit jaarverslag hebben betrekking op het laatste projectjaar en betreft de periode januari 2011 tot en met december 2011.

Met onze voorlichtende activiteiten hebben wij in 2011 onze werkzaamheden onder de aandacht gebracht van inwoners van Nederland. Hierbij richtten we ons naast individuen met name op verenigingen en clubs. De nadruk van deze activiteiten ligt met name op het Westland, Voorne-Putten en de regio Rotterdam.

Onze organisatie kent hierbij 5 personen die zich hierin actief manifesteren. De voorlichtende activiteiten zijn er op gericht mensen kennis te laten nemen van ons initiatief en de goede resultaten die we daarmee behalen, het aantrekken van mensen om onze kerngroep te versterken en bedrijven, stichtingen en prive personen onze werkzaamheden financieel en moreel te laten ondersteunen.

In 2011 hebben we de volgende voorlichtende activiteiten ontplooid:

- 6 presentaties aan ondernemers en stichtingen die ons al steunen
- 2 presentaties aan potentiële nieuwe financiers (ondernemingen, privépersonen, stichtingen)
- Het uitbrengen van 1 nieuwsbrief en 1 introductienotitie
- Het onder de aandacht houden van onze website www.stichtinglerenvanelkaar.nl

Hiermee is in totaal via enkele 10-tallen donaties vanuit het bedrijfsleven, anonieme stichtingen en particulieren een bedrag van € 26.960, - ingezameld.

Naast de voorlichtende activiteiten heeft stichting Leren van Elkaar verschillende fondsen aangeschreven met de vraag de werkzaamheden van Stichting Leren van Elkaar financieel te ondersteunen. Dit heeft de volgende resultaten opgeleverd:

- FEMI Foundation € 50.000,=
- Dr. Hofstee Stichting € 10.000,=

Totale opbrengst fondsenwerving € 86.960,=

8. Bestuurlijke voornemens en afsluitende opmerkingen

8.1 Wijzigingen en voornemens

Het bestuur heeft voor 2012 de volgende organisatorische wijzigingen op het programma staan. De heren Johan van der Horst (secretaris) en Erik Jansen (penningmeester) zullen hun bestuursfunctie ter beschikking stellen. Piet Romein zal toetreden tot het bestuur als algemeen lid. Siwert de Groot zal de functie van secretaris overnemen. Naar de invulling van de functie van penningmeester wordt nog gezocht. Totdat een vervanger is gevonden zal de secretaris fungeren als secretaris/penningmeester.

Er wordt voor de komende 3 jaar ingezet op een nieuw project, genaamd Leren van de Besten 2. De samenwerking met Wim van Immerzeel wordt als goed ervaren en zal worden voortgezet. Het bestuur is daarnaast zeer tevreden over het presteren van partnerorganisatie Pachamama Raymi. Samen met de ondersteuning vanuit Mano – Bureau voor Maatschappelijke Ontwikkeling, op het gebied van projectmanagement en fondsenwerving, ziet het bestuur ook het nieuwe project met vertrouwen tegemoet.

Het beschikbare budget vanuit Nederland voor 2012 is in januari van dat jaar vastgesteld op ten minste €150.000,-.

8.2 Afsluitende opmerkingen

Het eigen vermogen is vrij besteedbaar. In de statuten van de Stichting Leren van Elkaar zijn geen bepalingen opgenomen met betrekking tot het vormen van reserves met een beperkte bestedingsmogelijkheid.

Bij ontbinding van de Stichting wordt een eventueel batig saldo zoveel mogelijk besteed in overeenstemming met het doel van de Stichting, dan wel uitgekeerd aan een andere liefdadige instelling, zoals bedoeld in artikel 6.33 van de Wet Inkomstenbelasting 2001.